

Photo: Khalil Ghotami

FAIRS NEWS AGENCY

ه اوج رسیدن عزاداری در بزرگترین بازار مسقف به هم پیوسته جهان

ثبت ملی آیین‌های عزاداری بازار تبریز، بخش مهمی از آیین‌های عزاداری حسینی مستندسازی شده و ثبت این آیین سنتی در شهر تبریز به عنوان نخستین پایتخت تشیع جهان نقطه درخشانی در تاریخ این بازار است.

ثبت ملی آیین‌های عزاداری بازار تبریز، بخش مهمی از آیین‌های عزاداری حسینی مستندسازی شده و ثبت این آیین سنتی در شهر تبریز به عنوان نخستین پایتخت تشیع جهان نقطه درخشانی در تاریخ این بازار است.

[Tweet](#)

به گزارش [خبرگزاری فارس](#) از تبریز، بنای معظم و سرپوشیده بازار تاریخی تبریز که از آن به عنوان بزرگترین بازار مسقف و به هم پیوسته جهان یاد می‌کنند و قدمت آن به صدها سال قبل می‌رسد این روزها شاهد سوگواری عزاداران حسین ابن علی (ع) است.

دسته‌جات مختلف عزاداری محلات قدیمی تبریز طبق روال سال‌های گذشته و با همان سبک و شیوه سنتی خود امسال نیز به یاد حضرت سیدالشهدا (ع) سوگواری می‌کنند. تیمچه مظفریه قلب تپنده بازار به عنوان مرکز عزاداری‌ها این روزها لبریز از سوگواری حسینی است. عزاداران بازار با یک نظم و انتظام خاص، سرتا به پا سیاه پوش و بعضاً با دستارهایی سیاه بر سر، در سوگ حضرت اباعبدالله الحسین (ع) مراسم سنتی مذهبی سینه‌زنی و زنجیرزنی را به جای می‌آورند. در مقابل هر یک از این دسته‌جات نیز علم‌هایی به عنوان معرف دسته عزاداری و محله مربوط به آن حمل می‌شود. برخی از این علم‌ها از قدمت تاریخی برخوردارند.

مرثیه‌ها و نوحه‌های خوانده شده در بازار تبریز اکثراً به زبان ترکی آذربایجانی و با همان لحن و سبک قدیمی است. بازار همچنین محل پخش احسان‌ها و نذورات است؛ برخی از مغازه‌ها با پخش چای و دیگر نذورات از عزاداران امام حسین (ع) پذیرایی می‌کنند. زن‌ها اجازه ورود به مراسم عزاداری بازار را ندارند و این مراسم صددرصد مردانه است. دسته‌جات عزاداری پس از طی بخش‌های مختلف بنای سرپوشیده بازار تاریخی تبریز، از آن خارج می‌شوند و همه دسته‌جات جز چند دسته عزاداری مشخص، اجازه ورود به بازار را ندارند.

معنویت و روحانیت خاصی بر بازار تبریز در شب‌های محرم حاکم است که حاجت‌مندان شهر را نیز بدان جا می‌کشاند و آنان در مقابل دسته‌جات عزاداری و در حلقه عشاق حسین ابن علی (ع) دست بر دامن حضرتش می‌شوند. سه نوع از دسته‌جات عزاداری سنتی در بازار حضور می‌یابند، دسته‌جات عرب، عجم و زنجیر که تا چند روز بعد از عاشورا همچنان سوگواری می‌کنند. تبریز سراسر عزاخانه حسینی است که حتی بازار، قلب تپنده اقتصاد آن نیز از این امر مستثنی نیست.

استفاده از اشعار و نوحه‌های قدیمی با لحن سنتی توسط نوحه‌خوانان قدیمی و جدید و پیرغلامان حسینی، عزاداری‌های بازار تبریز را به یکی از بی‌آلایش‌ترین و عاری از هرگونه بدعت‌ها تبدیل کرده است که به همین خاطر با گذشت ده‌ها سال هنوز نیز با استقبال بسیار وسیع مردم تبریز روبرو است.

عزاداری بازار تبریز نماد بکر و دست نخورده از فرهنگ اصیل عزاداری در آذربایجان است که به دلیل بافت سنتی بازار هنوز برخی بدعت‌های نامطلوب وارد آن نشده است.

در حال حاضر بیش از 40 محله در تبریز وجود دارد که به دلیل ازدحام جمعیت در بازار تبریز در طول پنج روز عزاداری در این مکان فقط 25 تا 27 محله می‌توانند دسته‌جات خود را شرکت دهند.

محلات قدیمی و اصیل تبریز همچون نوبر، خیابان، کوچه باغ، اهراب، ششگلان و بیش از 20 محله دیگر با اینکه این روزها با اسامی دیگری از آنها در تبریز یاد می‌شود اما به رسم دیرین با نام قدیمی خود در بازار حضور می‌یابند و به سبک خود ندای لیبیک یا حسین سر می‌دهند.

یکی از نکات جالب و قابل توجه عزاداری محلات در بازار، ترکیب منظم هیئت‌هاست؛ به طوری که هر محله، سه دسته عرب، عجم و زنجیرزن دارد که با ورود محله به محل عزاداری در بازار به ترتیب وارد بازارچه و تیمچه‌ها شده و عزاداری می‌کنند که غالباً در بازار مظفریه (بازار فرش فروشان) به کار خود پایان می‌دهند.

دسته عرب‌ها

عرب‌ها در دو یا در یک دسته که لباس‌هایشان عیناً به مانند لباس عرب‌هاست و از نوحه و شعر خاص استفاده می‌کنند و در مسیر مشخص شده حرکت می‌کنند و معمولاً به صورت سؤال و جواب شعار می‌گویند. یعنی بعد از خواندن بیت اول توسط دسته اول دسته دوم پاسخ شعر دسته اول را می‌دهند.

دسته سینه‌زن‌ها

نوع حرکت و روش این دسته‌ها به مانند دسته عرب‌هاست و اینها به آرامی به سینه می‌زنند و آهنگ اشعارشان متفاوت از عرب‌هاست.

دسته زنجیرزان

زنجیرزان تبریز روش زنجیر زدنشان با نقاط دیگر ایران فرق می‌کند. در تبریز زنجیرزان معمولاً سه نفره و به طور موازی در

پشت سر هم ایستاده و با برداشتن سه قدم به جلو و سه قدم به عقب به حرکت ادامه می‌دهند و در هر قدم یک زنجیر به دوششان می‌زنند و با ریتم پاهایشان اشعار مخصوصی را می‌خوانند.

دسته پیوسته

که معمولاً از کمر هم می‌گیرند و به همدیگر می‌چسبند و به صورت دو بعدی حرکت می‌کنند و اشعارشان به صورت دکلمه است و حالت بسیار پژمرده و یأس و افسرده حرکت می‌کنند و با حزن و اندوه بسیار عزاداری می‌کنند.

دسته عجمها

از دسته‌جاتی که مختص به تبریز است دسته عجم‌هاست که معمولاً این دست‌جات تعدادشان بیش از 200 نفر است. عزاداران این دسته‌ها که معمولاً از طبقات مرفه جامعه هستند، کت و شلوار و پیراهن و جوراب و کفش مشکی به تن کرده و با انداختن شال سیاه به گردن خود در حالی که دوش به دوش هم چسبیده‌اند با حرکت دسته‌ها به صورت پنج ضربی به آرامی سینه‌زنی کرده، اشعار خود را که معمولاً به فارسی و ترکی است می‌خوانند.

دسته‌های عجم در اربعین حسینی به صورت هیئت‌های عزاداری به جوار حضرت امام رضا(ع) می‌روند و مورد توجه مردم قرار می‌گیرند.

مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری آذربایجان شرقی با بیان اینکه آیین‌های مذهبی زنده یکی از مهم‌ترین علل ثبت جهانی بازار تبریز بوده است، گفت: آیین‌های بومی و مذهبی در روند ثبت جهانی دخیل است که بازار تبریز با داشتن نمونه‌های فراوانی با دست پر در فهرست آثار جهانی به ثبت رسید.

عزاداری بازار تبریز از زمان قاجاریه

تراب محمدی قدمت عزاداری های بازار تبریز را از دوران صفویه عنوان کرد و افزود: اوج عزاداری‌ها در بازار تبریز با ساخت تیمچه مظفریه در دوره قاجار بالا رفت و تا به امروز نیز با همان رونق قبلی به کار خود ادامه می‌دهد.

تراب محمدی در ادامه افزود: با ثبت ملی آیین‌های عزاداری بازار تبریز، بخش مهمی از آیین‌های عزاداری حسینی مستندسازی شده و ثبت این آیین سنتی در شهر تبریز به عنوان نخستین پایتخت تشیع جهان نقطه درخشانی در تاریخ این بازار است.

بازار تاریخی تبریز از دیرباز محل هیئت‌های حسینی بوده است، اجرای این عزاداری‌ها که در زمان صفوی در اوج بودند تا امروز ادامه دارد.

سیدابولفضل مصطفایی - مداح اهل بیت (ع) - نیز گفت: 27 دسته در مناسبت‌های مختلف در بازار بزرگ تبریز گرد هم می‌آیند و عزاداری می‌کنند. این دسته‌ها در سه جوخه‌ی سینه‌زنی، زنجیرزنی و زنجیرزنان عجم (که مختص آذربایجان است) و اصطلاحاً «جوغه» نامیده می‌شود، با نغمه‌های مخصوص برای سالار شهیدان عزاداری می‌کنند. دسته‌های حسینی در این مکان تاریخی دارای علم‌ها و پرچم‌های خاصی هستند، پرچم‌هایی که قدمت آن‌ها به پیش از دوره‌ی قاجار می‌رسد.

وی با اشاره به اجرای برخی آیین‌های عزاداری از جمله حضور یکی از معلمان پیشاپیش دسته‌های عزاداری، افزود: این رسم به عظمت هیئت‌های حسینی می‌افزود؛ ولی متأسفانه فراموش شده است.

مشاهده عزاداری دسته‌جات محلاتی همچون دوه چی (شتربان)، سرخاب، خیابان، اهراب، قره آغاج، ششگلان و نوبر که از جمله محلات بسیار قدیمی تبریز هستند، دل هر عاشق حسین (ع) را می‌رباید.

عزاداری در بازار تبریز آبان ماه سال 91 با حضور مسئولان کشوری در تبریز به ثبت ملی رسید.